№ 201 ՇԱԲԱԹ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 16

1906

ԵՐԵՍՈՒՆՉՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի. առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊԵԿՈՎ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, rédaction «Mschak».

Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տէլէֆոն № 253.

№ 201 ՇԱԲԱԹ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 16

Ա. Ց Ս Օ Ր

ՄՆԱՑՈՐԴՆԵՐԻ ՎԱՃԱՌՔ

ԵՂԲ. Ա. ԵՒ Ա. ՄԻԼՕՎՆԵՐԻ

Ա Ռ Ե Ւ Տ Ր Ա Կ Ա Ն Տ Ա Ն

ԿՏՈՐՈՎ ՎԱՃԱՌՈՂ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

Գոլովինսկի պրոսպէկտ, Կադետսկի կորպուսի դիմաց։

առ. 1—1

Շուտով լոյս կը տեսնի

Ստեփան Մելիք-Սողոմոնեանցի

„ԱՐԵԱՆ ՁԱՅՆԵՐԻ“

երկրորդ տպագրութիւնը՝ բարեփոխված և լրացրած։

Պահանջեր. Թիֆլիս՝ Գուտտենբերգ, Բաքու՝ Ղազանչեան, Վլադիկավկազ՝ Գիւրզչեան, Երևան՝ «Արարատ» գրավաճառանոց, Կարս՝ եղբայր Մկրտումեանների գրավաճառանոց։

Տպագրվում է Թիֆլիս, «Հէրմէսում»։

Միւս բոլոր հրատարակութիւնները կեղծ են։

առ. (Կ. ե. հ. ու. շ.) 5—5

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ, ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

և

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Ընտանիքներում

Ա. Մ. ԵՂԵԿԵԱՆ

Հասցէն բանակցութեան համար՝ Ул. Петра Великаго (бывш. Лабораторная) № 21.

առ. 8—20

Հոգաբարձական խորհրդի հայոց Ներսիսեան հոգեւոր դպրանոցի

ՀԻՆԱՐԱՐԿԱՆ ՄԱՄԱՆԱԺՈՂՈՎԸ

Կամենում է

գնել մի կոր հող 3000 (երեք հազար) քառ. սաժ. տարածութիւնից ոչ պակաս VI, VII, VIII և IX քաղաքամասերի շրջանում, առաջարկողներն իրանց հողերը (տեղերը) կարող են տալ գրաւոր յայտարարութիւններ մինչև առաջիկայ հոկտեմբերի 15-ը։

առ. Ե. Շ. 2—3

ՅՈՎՀԱՆՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾԱՄԱՄՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Նորընտիր չորս հոգաբարձուները) յայտնում է ի գիտութիւն ծնողների, ուսուցչուհիների և ուսուցիչների, որ սեպտեմբերի 14-ին՝

հոգաբարձութեան փոքրամասնութեան

(նշանակովի անդամների) կայացրած որոշումը ուսուցչական կազմի մասից՝ ապօրինի է։

(առ.) 1—1

ԵՐԱԺՇՏԱՊԵՏ

Յովսէփ Տէր-Դաւթեան

Ելիզաւետինսկայա 40.

(ա. օ.) (առ.) 1—5

ՀԱՅՈՑ

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

որոշած լինելով կազմակերպել երաժշտական

Մակար Եկմալեանի

իշատակին նուիրած մի ՀԱՄԵՐԳ, խնդրում է հանգուցեալի ձայնագրած ժողովրդական եղանակներ ունեցողներին հաճել, ամենաուշը մինչև սեպտեմբերի վերջը ուղարկել ընկերութեանս վարչութեան անդամ պ. Յովհաննէս Տէր-Դաւթեանին (Елизаветинская 40)։ Ձեռագրերը անմիջապէս կը վերադարձվեն։

Նախագահ՝

Ա. Մելիք-Ազարեանց

(առ.) (ու. շ. կ.) 1—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչ է պատրաստված. Վերջին տեղեկութիւններ. Զանգեզուրի ներկան. Վերջին դէպքերը Չիւանչիրում. Դպրոցներում. Պարսկաստանի սահմանադրութեան մասին. Գործադրելի արդիւնք. Երիտասարդ-Թուրքական մի նոր կուսակցութիւն. Յունական դպրոցի մասին. Թատրոն և երաժշտութիւն. Մի խորհուրդ դժգոհներին. Փոշի բարձրացնողներ. Բաց նամակ մեր քննադատներին. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ Արտաքին լուրեր. Խառն լուրեր. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԻՆՉ Է ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾ

I

Հայ բեմի համար անցեալ տարի շատ ծանր տարի էր մեզանում։

Ռուսաստանի յուզված վիճակը, հայ-թուրքական ընդհարումները և շրջապատող հասարակական ու անտեսական հանգամանքները մի այնպիսի դրութիւն էին ստեղծել որ ոչ դերասանական խմբերն էին կարողանում կազմակերպել ներկայացումներ և ոչ հասարակութիւնն դահլիճները։

Ոչ միայն հայկական բեմը, այլ և ռուսական և վրացական բեմերը մեծ անպողոքութեան հանդիպեցին և չը կարողացան կանոնաւոր ներկայացումներ տալ։ Իսկ հայերը, որ աւելի ևս մեծ փորձութիւնների էին ենթարկված, քան իրանց միւս կուլտուրական հարևանները և շատ թանկագին բաներ կորցնելու վրանովի մէջ էին, ստիպված էին հայկական բեմի հետ կապված հարցերը ժամանակաւորապէս յետ մղելու, մինչև հասարակութեան տրամադրութիւնը նորից բարւոքվէր մի որոշ աստիճան։

II

Առաջուց դժուար է ասել, թէ ինչ դրութեան մէջ կը լինի հայկական բեմը այս ձմեռ, բայց պէտք է ենթադրել, որ նա աւելի նպաստաւոր վիճակի մէջ կը լինի քան անցեալ տարի, ընդհանուր պայմանների վերաբերմամբ։

Համաստարանները և միւս բարձրագոյն դպրոցները սկսում են բացվել։ Մի քանի դաղրած հասարակական ձեռնարկութիւններ սկսում են նորոգվել։ Առանձին հարց, որ տալիս է հասարակութիւնը և ցանկանում է, որ այդ հարցէ պատասխանը տրված լինէր գոհացուցիչ կերպով։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Շինուհայր, (Զանգեզուրի գաւ.) օգոստոսի 28-ին.

Երկար կռիւներից յետոյ, և կռիւների ժամանակ, զանգեզուրցին ստիպված պիտի կուէ նաև բնութեան չարիքների—սովի դէմ։ Այս տարի Շինուհայր, Խոտ, Երիցաթումբ, Հալիձոր, Տաթև, Տանձասատանի և Սուարանց գիւղերի արտերը սերմն անգամ չը տուին, մանաւանդ Շինուհայրինը։

Գիւղացիք ոչ մի միջոց չունեն այդ չարիքի դէմ կռուելու, ցորեն չունեն տալու կամ վերցնելու, փող չը կայ հեռու և ունևոր տեղերից բերելու. մնացել են յուսակտուր։

Ժողովրդի աշխատող մասսան չուում է քաղաքները, գլխաւորապէս Բագու, հանդերձ երեխաների ու կանանց։ Ճանապարհածախք չէ գտնվում, ունևորները բանկերումն են ամփոփել իրանց գումարը։ Եթէ փող գտնվում է, այն դէպքում գիւղացիք ընդհանրապէս վերցնում են 20 տոկոսով. այլ պայմանով չեն տալիս (Պէտք է ասել, որ 20 տոկոսով տալ և վերցնելու սովորութիւնը մեր գիւղերից չէ վերացել)։

Թուրքերը հաղորդակցութիւն և առևտուր չունեն, ցորեն վաճառող թուրքերին խիստ պատժի են ենթարկում (իրանք թուրքերը)։ Այժմ Զանգեզուրում սովը սկսված պէտք է համարել. գարին որ մի քանի ժամանակ է ուտում են, մէկ կամ երկու շաբաթից յետոյ կը սպառվի։

Եթէ դրսից օգնութիւն չը ստանան, սովից հիւանդութիւն կառաջանայ։ Շուտով աբերն ու ճանապարհներն ձիւնով կը ծածկվեն ու կը կապվեն, այն ժամանակ օգնելը դժուար կը լինի։ Գօրիսից Շուշի ճանապարհը փակ է։ Գօրիսի, Խնածախի, Խոզնավարի, Տեղի, Ինձորեսկի, և Կոլենձորի շրջաններում այժմ ընդհարում չը կայ, խաղաղ է։ Ղափանում կռիւը շարունակվում է, տեղեկութիւններին նայած։

Ս. Բալեան

—

Հին-Նախիջևան, սեպտեմբերի 9-ին

Մի քանի օր սրանից առաջ Զանգի գաւառակի, Ղարաբաբայի շինական հասարակութեան Արինջ, Ղարաբաբա, Նորս, Մազրա, Գիժաձոր, Բաղանու և Դեհսուր հայ գիւղերի բնակիչները ամեն տանից մի մարդ դիմելով տեղական պրիստաւին, գանգատվեցին, թէ անցած տարվայ թուրքերի կողոպուտների ու կոտորածների պատճառով նրանք կամ բոլորովին չը կարողացան վարուցանք անել, կամ եթէ մասնաւոր ցանեցին, այն էլ ոչ իր ժամանակին, այս պատճառով նրանք չը կարողացան ստանալ մինչև անգամ այն սերմը, որը ցանել էին անցած տարի։ Այժմ նրանք ոչ սերմ ունեն ցանք անելու և ոչ հաց սննդվելու, շուտներն նոյնպէս ոչ մի միջոց կամ ազդեցիք իրանց գոյութիւնը պահպանելու, որովհետև ամբողջապէս ոչնչացած են այդ գիւղերը սովամահ լինելու։ Արդարև, եթէ տեղական կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք չառնէ նրանց նպաստներ տալու կամ այլ տեղերից օգնութիւն չը հասցնեն, այդ գիւղերի բնակիչների դրութիւնը սոսկալի կը լինի։

Նախիջևանի գաւառի 4-րդ գաւառամասում պատահած վերջին սպանութիւնների պատճառով թուրքերը և հայերը յուզված են։ Ամսիս 8-ին լուր տարածվեց, թէ Նախիջևանում բնակվող Շեյխ Քեարիմը գալիս է Զանգի գիւղը քարոզելու թուրքերին, որ խռովութիւն կամ կոտորած չառաջացնեն։ Զանգիի թուրքերը լսելով Շեյխ Քեարիմի գալը, իրարանցման մէջ էին։ Մեծ ու փոքր, ձիաւոր ու հետևակ, դուրս գալով գիւղից, ամբողջ օրը սպասում էին նրան, բայց յայտնի չէ թէ ինչու չեկաւ նա։ Զանգիի հայերն էլ էին յուզված Շեյխ Քեարիմի գալու պատճառով ու կրկնում էին իրարու. անցած տարի Շեյխ Քեարիմն եկաւ հաւաքեց թուրքերին, երդում տուեց, որ խռովութիւն չառաջացնեն, բայց հէնց, որ դուրս եկաւ գիւղից, մեզ կոտորեցին, միթէ նոյնը չէ լինելու և այժմ»։

Պարոյր

—

Շամշադին, սեպտեմբերի 12-ին

Շամշադինի մասին քանիցս գրվել է լրագիրների մէջ, որ շատ դժուարին կացութեան մէջ է և որ շուտափոյթ ու մեծ օգնութիւն է հարկաւոր։ Մինչև այժմ Նպաստամատոյց Ցանձնաժողովը 2000 ր. է ուղարկել և «Զանգի» միջոցով ստացվել է 175 ր., էլ ուրիշ ոչինչ։ Այդ փոքր շրջանառութեան մէջ է առայժմ շամշադինեցիներին հաց մատակարարելու համար, բայց գրանով ինչ կը լինի։ Այդ փողով առած հացը կայարանը հասնելուն պէս հազարաւոր գիւղացիներ վրա են թափվում, իրար զլուխ են պատռում, փողը՝ այստեղից այնտեղից պարտք վերցրած արիւն-գնով՝ առաջարկում են հաց ստանալու, բայց բոլորին չէ բաւականանում. և այդ դեռ տարվայ սկզբում։ Չը գիտեմ ինչ է լինելու այդ խեղճ ժողովրդի դրութիւնը։

Բացի կենտրոնական Շամշադինից կան և երեք ուրիշ գիւղեր՝ Բաշքենդ և երկու Ճամբարակներ, 60—70 վերստ հեռաւորութեամբ միւս գիւղերից։ Այդ գիւղերի արտերը թէև ամբողջովին չեն փնտվել կարկուտից, այլ մասամբ, բայց և այնպէս անընդհատ անձրևները փչացրել են հացը ու հաց չը կայ։ Կորեկը լաւ հունած է խոստանում, բայց նա էլ և ոչ առանց ցորենի խառնուրդի ուտել կը լինի և ոչ էլ կը բաւականանայ մինչև նոր հունձը։ Նրանց ևս օգնութիւն է հարկաւոր. այս կարգումներից յետոյ ոչ մի տեղից օգնութիւն չեն ստացել։

Շամշադինի պրիստաւ Ռուտկովսկին, որ մի թոյլ մարդ է, հեռացվել է և նրա տեղ նշանակվել է թուրք պրիստաւ Շահրիար, որ մի անաչառ անձնաւորութիւն է։

Հայկ

ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՆԵՐԿԱՆ

—

Գօրիս, սեպտեմբերի 6-ին

Թուրք-հայկական ընդհարումները անչափ ուժեղ հարուած հասցրին մեր գաւառին։

Ամեն մի ձեռնարկութիւն տասը տարով յետ մղուեցաւ, առաջ խաղացող կեանքը կանգ առաւ, որպէս յոգնած ճամբորդ։

Գաւառը իր բնակիչներով ստիպված է զրկանքների անվերջ շրջաններն գլուխ խոնարհել, վիզ թեքել, մինչև որ կեանքը իր նախկին ընթացքը կը ստանայ։

Գաւառի վրայով կարծէք թէ մի մեծ փոթորիկ, մի արտասովոր իրարանցում է անցել, որ այդպիսի միապաղաղ հսկայական խորութեամբ լուռ դրութիւն է ստացվել, մեռոս չափ ծանր, անտանելի դրութիւն։ Եւ իրօք, մի վայրկեան գնդակներից առաջացած շաչիւնից, փոթորիկից յետոյ է խաղաղութիւնը խոր և ծանր երևում։

Երթևեկութիւնը Սիսիանի, Ղափանի և Զանգեզուրի մէջ շատ սակաւ է լինում։ Կարիքը կաշկանդել, կապվել է գիւղացուն և շուտ քաշալու անգամ միջոց չէ տալիս։ Հայի պատասխանատուութիւնը գլուխ կանգնած մի շարք կարիքների, նեղել է գիւղացուն, հալ ու մաղ է արել նրան։ (Ցորենի պուդը ծախվում է 2 ր. 20 կ.)։

Մաքուր ցորենաց ստացող մաճկալը, որ ամբողջ տարին վարելով, ցանելով է զբաղվում, նախատինքի է արժանանում և շուտ ապրող է անուանվում։ Գիւղացին ինչ է և այսպիսի պակաս տարում ցորենաց ուտելը ինչ. թող փոտով (գարնանացան) եօլա գնայ, ասում են գիւղացիք միմեանց։

Զարմանալի տարի. գիւղացին, որի ձեռքից մանն ու սերմը չէն պակասում, որ ամբողջ տարին քրտնում, ցեխ ու անձրևի մէջ մինչ ոսկոր թրջվում է, քրտնթոր, գաղրած մարմնով տուն դառնում և այդ բոլոր նեղութիւնները, զրկանքները լոկ հացի համար, նրա արդար վաստակ ցորենացը, կրկնում եմ, չէ սաղում նրան, շուայլութիւն է համարվում։ Փոքր ինչ է. կորեկը, գարին, հաճարը, պակասել են նրանից ինչ է, քրթմնջում են գիւղացիք, թող փոտով ապրի։

Եւ միմիայն նրանք, գիւղացիք կարող են համբերել տարվայ ճնշումներին, արտասովոր պակասութիւնների ծանրութեանը։

Կարծէք թէ կառավարութիւնն էլ միւս կողմից է նպաստում հայի պակասութեան։

Մինքենդցիք, հաղիւ կարողացան 2800 ր. փող պոկել արքունի գանձարանից և Միսիան սերմացուի ուղարկել։

Սերմը, զօրքի ուղկցութեամբ նրանք տարան ցանեցին Մինքենդի վարելահողերում։ Եւ այժմ, երբ արտերը հասունացել են, նոյն ողորմած կառավարութիւնը այլ ևս չէ լսում մինքենդցոց խնդիրը և պահպանութիւն չէ տալիս ապահովութեամբ արտերը հաւաքելու համար։ Արտերը հասել, փչանում են, մինքենդցիք սոված թափառում են, հնար չը կայ գնալ ու հնձել, հարիւրաւոր աչքերի արցունքը փարատել։ Սերմը եղել է 2400 պուդ, բերքը շատ լաւ է, իսկ ձեռք բերելը դժուար։

Թէև մինքենդցիք իրանց վերջին կօպէկները անգամ հաւաքել 6-րդ անգամ էլ հեռագրել են, բայց ոչ մի կարգադրութիւն չը կայ մինչև այժմ մինքենդցոց արտերը հնձելու համար։

Նորութիւններ չը կան. միմիայն խլաթուղցի (Ղափանում) Աղա Առաքելեանը գիւղից դէպի Գօրիս գալիս Ցանձաւէրի մօտ սպանվել է թուրքերից։

Ղափանից լուրեր են հասնում, որ գաւառապետը ոմբակոծում է գիւղերը, և տուգանք է առնում թէ հայերից և թէ թուրքերից։

Մեր անցեալ թղթակցութեան մէջ յիշված հիւանդութիւնը (Գօրիսում և գիւղերում) ոչ թէ բծաւոր ժանտախտ է, այլ բծաւոր ժանտատենդ (сыпной тифъ)։

Սաղանդարեան

Յ. Գ. Այսօր ժամի 5-ին լուր ստացանք, որ բանտից ազատված մամազաքցի Խանլար աւազակը, տուն դառնալիս էկս ճանապարհի վրա սպանվել է էյվազար թուրք գիւղի մօտ։ Ուղեկցող սարաժնիկը թողել փախել է։

Սաղանդարեան

ՎԵՐՋԻՆ ԴԷՊՔԵՐԸ ՉԻՎԱՆՇԻՐՈՒՄ

(Օգոստոսի դէպքերը)

—

Առաջաձոր, սեպտեմբերի 7-ին

Վերադառնալով Չիվանշիր, ես հաստատ տղիւրներից իմացայ, որ իմ բացակայութեան ժամանակ՝ օգոստոս ամսում Չիւանշիրի գաւառում եղել են հետևեալ դէպքերը։

Օգոստոսի 27-ին թուրքերից կազմված մի աւազակախումբ, յարձակվելով կարողանում է քշել առաջաձորեցիներին պատկանող «Ղուլօսա» անուանեալ բինատեղերի արօտատեղերից միայն երկու ձի, իսկ միւնոյն օրվայ գիշերը թուրքերը վարում են առաջաձորեցիներին պատկանող «Զըլդրան» անուանեալ վարելահողերում գտնվող խոտի դէզերը։ Միևնոյն ամսի 28-ին թուրքերը յարձակվելով առաջաձորեցիների ուրիշ բինաների վրա, քշում տանում են 12 հատ գոմէշներ, որոնց հորդերը մնացել են բառաչելիս առանց մայրերի։

Միևնոյն օրը առաւօտեան գիշերով, «Ղըբրը-թուշ»-ի ձորակում թուրքերը յարձակվելով, դաշտին հարուածներով չարաչար սպանում են երկու անմեղ ճարտարեցի (Շուշու գաւառի) ճանապարհորդներ։ Այդ սպանվածները, ասում են, որ եղել են եղբայրներ, որոնք իրանց հետ ունեցել են մի ուրիշ ընկեր, որը փախչելով կարողացել է ազատվել։ Սպանվածների դիակները թաղվել են, ինչպէս պատմում են, Զան-Եաթաղ հայաբնակ գիւղի հանգստարանում։

Յիշեալ ամսի վերջերում թուրքերը քշեցին Քօլատակ գիւղի արօտատեղերից երկու հատ քօլատակցու գոմէշներ (ձկան) և երկու էշեր։ Նոյն ժամանակամիջոցներում, երբ Թարթառ ձորակի կոճողտա գիւղացի մի մարդ իր կնոջը ձիով բերում էր դէպի Առաջաձոր գիւղը, ճանապարհին՝ առաջաձորեցիներին պատկանող «Ճըղրա-ծով» անուանեալ վարելահողերում՝ թուրքերը յարձակվելով, խլում են դրանց ձին, իսկ ձիաւորը փախչելով ու պատսպարվելով մերձակայ անտառում, ազատվում են։ Միևնոյն ամսի վերջին թուրքերում գիշեր ժամանակ թուրքերը քշում են Ծմակաղող (Բազարքէնդ) գիւղի մի կալերից ծմակաղոցի Ավանէս Աբրահամեանցի մի զոյգ եզները և երբ հղնատէր Աբրահամեանցը օգնութիւն բացականչելով՝ հետամուտ է լինում աւազակներին, Խաչէն գետի մօտ աւազակները գնդակով ծակը վիրաւորում են յիշեալ Աբրահամեանցի ոտը։ Առաջաձորցի և այլ դէպքի տեղից մօտիկ գտնվող գիւղացիք օգնութեան հասնելով, առաջաձորցի Զումշուդ Աղաբաբեանցի առաջնորդութեամբ հետամուտ են լինում աւազակներին, սակայն այդ արդէն ուշ է լինում, որովհետև աւազակները ամրացած են լինում մութ անտառում։ Այդ գիշերը՝ օտարութիւնից եկած Զումշուդ Աղաբաբեանցը իր ընկերներով մինչև առաւօտ չը քնեց, այլ գիւղի դիրքերում մնաց և այնուհետև մեր «Լեգիոն» առաջաձորեցիք ու ծմակաղողեցիք, որ մինչև այդ օրը իրանց յայտները Առաջաձորում ապրող կօզակների վրա էին դրել ու գիշերները փափուկ անկողնում «արխային» քնում էին, սկսեցին խրատվել ու գիւղերի շրջակայքում պահպանութիւն դնել։

Թուրքերը այդ սնարգործութիւնները գործում են այն ժամանակ, երբ Թարթառ աւանում, Չիվանշիրի ադմինիստրացիայի ներկայութեամբ բանակցութիւններ են լինում «խաղաղութեան դաշն» կապելու համար Չիվանշիրում...։ Այդ բանակցութիւնների ժամանակ թուրքերի կողմից հրաւիրված ազդեցիկները ի միջի այլոց յայտնում են, որ հայերը չը շարունակեն իրանց համար նոր ճանապարհը շինելու Գանձակից մինչև Սիսիանց երկիրը։ Բանակցութեան ժամանակ, տեսնելով թուրքերի անհամաձայնութիւնները մի քանի կէտերում՝ Չիվանշիրում երկու թշնամացած տարրերի մէջ խաղաղութիւնը վերականգնելու համար, բանակցութիւնները յետաձգվում են մի ուրիշ ժամանակի։ Քանի-քանի անգամ թուրք ազդեցիկները խանգարեցին խաղաղութիւնը վերականգնելու գործը... Մեծ յոյսով ենք, որ առաջիկայ բանակցութիւնները կը հացանեն խաղաղութիւնը ծարաւ տարրին իր նպատակին...։ Հայերը մեծ եռանդով իրանց նոր ճանապարհը շինում են և եթէ այդպիսի եռանդով շարունակեն գործելու, յոյս կայ, որ մի ամսում կամ ամիս և կիսում կաւարտեն Գանձակից դէպի Ղարաբաղ տանող խճուղու ճանապարհը։ Լաւ կը լինէր, որ աւարտելուն պէս քարէին այդ ճանապարհը։

Եղանակները մեր գաւառում անձրևային սկսվեցին։ Ցորենի չուալը (7 փութ) ծախվում է 10 ռուբլով, կորեկինը 5 ռուբլի, գարունը 6 ռուբլի. սովը սպանում է ու սպասվում է, եթէ միջոցներ ձեռք չառնվեն... կօզակները են ապրում մեր գաւառի՝ Առաջաձորում, Բալլուզայում (Կիշանում), Զան-Եաթաղում ու Բոյ-Ահմեդլում։ Կօզակները մարդասիրաբար են վարվում գիւղացիների հետ. նրանց կոմանդիրներն ու օֆիցէրները ազնիւ, գործունեայ մարդիկ են երևում ու համապատասխան իրանց կոչման։ Առաջաձորի կոմանդիրը՝ Դէօրգիյ Եակովլեվիչ Կոսինովը (հասաւել) այն աստիճան մեծահոգի անձնաւորութիւն է, որ ազգատ գիւղացիներին հացացնում է բժշկական օգնութիւն։ Շատ մխիթարական ու ուրախալի է այդպիսի պաշտօնեաներ ունենալը։ Առաջաձորի ու Զան-Եաթաղի օֆիցէրներն ու կոմանդիրները հիանալի ապաւորութիւն են թողնում ազգաբնակութեան վրա։ Դաղանչեցիք գնացին իրանց՝ անցեալ 1905 թ. աշնանը թուրքերի ձեռքով աւերված գիւղի տները նորոգելու ու այնտեղ ապրելու, կիչանեցիների կամ բալլուզայեցիների նման։

Զ.

ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ

—

—Կանանց բարձրագոյն դասընթացների ժողովում որոշված է սկսել պարապմունքները և միանգամայն համարել վաղաժամ

(«Р. В.»)

—Ընդհանուր ուսանողութեան ժողովում ընդունված որոշման համաձայն, որով բոյկոտ է յայտարարված պրոֆ. Կոնովալովի դէմ, ֆիզիքո-մաթեմատիկայի ֆակուլտետի պրոֆեսորների խումբը վճռել է դիմել պրոֆ. Մենդելյեվին և խնդրել որպէսզի յանձն առնէ դասախօսել համալսարանում։ («Р. В.»)

—Մոսկվայի համալսարանի ուսանողների թիւը, նոր ընդունվածների հետ միասին ներկայումս հասնում է մօտ 9000 հոգու։

—Մոսկվայի արական դպրոցների կառավարիչները ստացել են ուսումնարանական շրջանի կառավարչից մի շրջաբերական, որով վերջինս նախազգուշացնում է, որ Մոսկվայի գեներալ նահանգապետը մտադիր է «փարգադրել ոստիկանութիւնը, որպէսզի այն աշակերտները, որոնք իրանց վատ կը պահեն կամ թէ փողոցներում և ուրիշ հասարակական տեղերում կերևան խառն հագուստով (պաշտօնական և ոչ պաշտօնական), կալանաւորվեն խստօրէն և ուղարկվեն այն դպրոցների վարչութիւններին, որ ուսանում են»։

—Ուսանողական ժողովների առիթով Մոսկվայի համալսարանի խորհուրդը որոշել է, որ ուսանողական ժողովները կարող են գումարվել համալսարանական շինութիւնների մէջ, պարապմունքներից ազատ ժամանակ, և պահպանելով հետևեալ պայմանները. 1) Ժողովի տեղը և ժամանակը որոշում են գումարողները համալսարանի տեսչի կամ թէ նրա օգնականի համաձայնութեամբ, ժողովից մի օր առաջ, 2) Ուսանողների ժողովը ոչ մի կերպով չը պէտք է խանգարէ դպրոցական պարապմունքների կանոնաւոր ընթացքը, 3) յիշեալ ժողովներում ոչ մի դէպքում չը պէտք է այնպիսիները, որոնք չեն պատկանում ներկայ լինեն Մոսկվայի համալսարանի ուսանողական կամ ուսուցչական կօրպորացիային։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

IV

Ենթադրենք մի րոպէ, ասում է Լասալը, թէ Գերմանիայում մի այնպիսի մեծ հրդեհ է պատահել, որ այրվել ոչնչացել են մի երկրի սահմանադրութեան բոլոր օրինակները և մենք ստիպված ենք նորից սահմանադրութիւն մշակել։ Ենթադրենք, թէ գերմանացիների մի մասը նոր սահմանադրութիւն մշակելու ժամանակ, այլ ևս չուզենայ միապետութեանը տալ այն գիրքն ու իրաւունքները, ինչ նա ունէր սահմանադրութիւնը այրվելուց առաջ, կամ թէ չէ ուզղակի մտածէին վերջ դնել բոլորովին միապետութեանը և հանրապետութիւն հաստատել։

Հնարաւոր կը լինէ՞ արդեօք այդ գիտաւորութիւնը իրագործել։

Ի հարկէ ոչ. որովհետև այդ ժամանակ թագաւորը ամենանանգիստ կերպով կասէր այդպէս մտածողներին։

«Գիրաւոր սահմանադրութիւնը ոչնչացաւ, այո, բայց դա ինչ նշանակութիւն ունի, քանի որ զօրքը իրապէս դարձեալ իմ կողմն է, ինձ է հպատակվում, և գնում ու անում է, ինչ որ ես եմ հրամայում նրան։ Զինարանների և զօրանոցների հրամանատարները իրանց թնդանօթներով ու ամբողջ զօրքով միշտ պատրաստ են փողոց դուրս գալու և իմ ու միապետութեան իրաւունքները պաշտպանելու։ Եւ յենվելով այդ իրական ոյժի վրա, ես պահանջում են ինձ տալ նոյն իրաւունքները, ինչ որ ունէի հրդեհից առաջ։»

Կը նշանակէ, թագաւորը, որին հպատակվում են զօրքն ու թնդանօթները, կամում է սահմանադրութեան մի մասը։ Այլ խօսքերով՝ քանի զօրքը այն աստիճան ագէտ ու անգիտակից կը լինի իր իսկական դատակարգային շահերին և հլու հնազանդ գործիք կը մնայ թագաւորի ու միապետութեան ձեռքում, անհարին կը լինի միապետութիւնը տապալել և թագաւորին զրկել իր բացառիկ իրաւունքներից։

Կամ, դիցուք, ժողովուրդը ասէր. «մենք, բոլոր պրոստիցիներս 18 միլիոն ենք։ Իսկ այդ 18 միլիոնից մի շատ չնչին մասն են կալուածատէր ազնուականները. Եկէք թոյլ չը տանք որ սրանք գերակշիռ ազդեցութիւն ունենան մեր պետական գործերի մէջ և ոչնչացնենք ազնուականների առանձին ժողովը, որ նոյն իրաւունքներն ունի, ինչ որ ամբողջ

ղությունների ենթակա։ Հեղեռնոմիտիզմը ջախջախելու եղբոսկի վեհիսնար

Ֆրանսերեն գրականության մեջ հեղեռնոմիտիզմի դեմ ամենաուժեղ հարվածները տվել է Էմիլ Զոլան։ Նրա «Ռուգոնների հարստությունը» վեպի հերոսուհի Ադելայիդան, որ ամուսնանում է ոստիկան Ռենեի հետ, ասում է. «Ես ատում եմ ոստիկանությունը, ատում եմ ամեն ինչ, որ ոստիկանական է։ Ոստիկանությունը ամենավատ բանն է, ինչ գոյություն ունի։ Ոստիկանությունը ոչնչացնում է ամեն ինչ, ոչնչացնում է ինձ, ոչնչացնում է մեզ, ոչնչացնում է ամենուրեք։ Ոստիկանությունը ոչնչացնում է ազատությունը, ոչնչացնում է ազնվությունը, ոչնչացնում է ամենուրեք։ Ոստիկանությունը ոչնչացնում է ամենուրեք։ Ոստիկանությունը ոչնչացնում է ամենուրեք։ Ոստիկանությունը

ԿՈՉ

ՄԵՐԺՎԱԾ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ամենամեծ գնահատանքով ենք ընդունում մեր գրողների ստեղծագործությունները, որոնք հարուստացնում են մեր գրականությունը։ Ամենամեծ գնահատանքով ենք ընդունում նաև

կազէտ, նահանգապետի հրամանով ենթարկված է 2 ամսվայ բանտարկութեան գիւղացիների հետ ժողովներ սարքելու համար։

ՏՈՒԼՈՒԶ, 13 սեպտեմբերին։ Կալանաւորված է մի Նիգիլիստ ռուս կին, որը հետևում էր Եկատերինոսլավի նահանգապետին նրա Ֆրանսիայի դէպի հարաւը—ճանապարհորդութիւն կատարելու ժամանակ. նա յայտնեց, որ ռուսաց Լօզանի գործադիր կոմիտէն յանձնարարեց նրան սպանել նահանգապետին։

ՄԻԼԱՆ, 13 սեպտեմբերին։ Բացվեց միջազգային երկրորդ առևտրական պալատների և առևտրա-արդիւնաբերական ասոցիացիաների կօնգրէսը։ Կօնգրէսի ծրագրի ամենագլխաւոր հարցերը—մացնել միջազգային պօստային մարկաներ 10 սանտիմ արժողութեամբ, միջազգային հեռագրական հաղորդակցութեան կազմակերպութիւնը, ոստիկանական հաւանացութեան չեղոք յայտարարումը, հաստատել միջազգային առևտրական միջնորդ դատարան։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 սեպտեմբերի։ Նիժնի-Նովգորոդում մահմեդականների համագումարի առիթով «Россія»-ն հաղորդում է։ Ռուսաստանի մահմեդականների լիազօրները օգոստոս ամսին դիմեցին ներքին գործերի մինիստրին մի խնդիրքով՝ թոյլատրելու Նիժնի-Նովգորոդում Իսլամի ներկայացուցիչներից համառուսական համագումար, քննելու համար այն կուի միջոցների մասին կեղծ վարդապետութիւնների հետ, որոնք չեն համապատասխանում Մահմէդի վարդապետութեան. դրա հետ միասին խնդրամատոյցները ապացուցանում էին մահմեդականների հաւատարմութիւնը գահին և հայրենիքին։ Համագումարը խնդրվում է փակ լինի հասարակութեան համար։ Կառավարութիւնը ոչ միայն արգելք չեղաւ թոյլատրելու համագումարը, այլ մինչև անգամ կարծում էր, որ համագումարի քննութիւնները օգտակար նիւթ կը տան ապագայ օրէնսդրական աշխատութիւնների համար։ Բայց շեղվելով ծրագրից, համագումարը հէնց առաջին նիստերում շոշափեց իրան չը վերաբերող քաղաքական հարցեր և թոյլ տըվեց իրան իր ըէզօլիւցիաներում քննութեան ենթարկել կառավարութեան գործողութիւնները, որոնք արտայայտվեցին իբր թէ ճնշումների և մահմեդականների իրաւունքների համաքաղաքացիական սահմանափակումների և Պետական Դումայի արձակման մէջ. որոնք համագումարի կարծիքով, մատուցեցին կառավարութեան ծառայութիւններ։ Բացի դրանից համագումարը պարտից շահին ուղարկեց շնորհաւորական հեռագիր Պարկատանի ներքին վերանորոգման առիթով, յետոյ մի նիստերների նախագահին ներկայացրած է մի ըէզօլիւցիա, որպէսզի մահմեդականների հոգևոր գործերի օրինագիրը չը վճռվին նախքան Դումայի հաւաքվելը և պահանջում են նրա շուտափոյթ հաւաքումը։ Մահմեդականների ներկայացուցիչների ցոյց տուած հաւատի խախտումը ստիպում է կառավարութեան առանձին զգուշութեամբ վերաբերվել բազմաթիւ խնդիրներին, որոնց մէջ թոյլատրութիւն են խնդրում կազմելու համագումարներ, և թոյլատրութիւնը այն դէպքում, երբ կապածվում է խնդրողի անկեղծութեան մէջ։

15 սեպտեմբերի

ՐԻԳԱ, 14 սեպտեմբերի, Զինուորական-դաշտային դատարանի դատավճռով մէչչանիններ—Ադամաս և Դէմալսկի, որոնք ելէքտրաքարշի վագոնի վրա ռումբ նետեցին, դատապարտված են մահվան։

ՆՕՎՈՐՕՍԻՅՍԿ, 14 սեպտեմբերի։ Այսօր, զինուորական-դաշտային դատարանի վճռով գնդակահարվեց այն չարագործը, որը կողոպտել էր պետական գինետան հարկահանին և վիրաւորել էր քաղաքապահին։

ԱԹԷՆՔ, 14 սեպտեմբերի։ Այսօր Կրետէից վերադարձաւ պրինց Գէօրգին և հանդիսաւոր կերպով դիմաւորվեց ժողովրդի կողմից։

ՖՐԱՆԿՖՈՒՐՏ, ՄԱՅՆԻ ՎՐԱ, 14 սեպտեմբերի։ Պրոֆէսոր Էյդլէն բացեց միջազգային կոնֆէրէնցիա քաղցկեղի (ракъ) հետազօտութեան համար։

ԵՆԵԲՈՒՐԳ, 14 սեպտեմբերի։ Մի խումբ էստոնցիներ Եանբուրգի գաւառում ահաբեկում են հրձիգութեան միջոցով հարուստ կալուածատէրերին։ Վնասված են 8 կալուածատէրեր, որոնց թւում են բարոն Մէյլէր-Զաքօմէլսկին և իշխան Օրլէնսկին։ Հրսակախումբը չէ գտնված։

ԿՕՍՏՐՕՄԱ, 14 սեպտեմբերի։ Վէրէխտսկի գաւառում, Մօիսեվի կալուածքում այրված է կալուածատիրոջ բնակարանը։ Հաղորդում են Կալաչօվի կալուածքում տեղի ունեցած անկարգութիւնների մասին։ Կանչված են զօրակներ։ Կօլոգրիվինսկի գաւառում, Բրանտա Արիզանի կալուածքներում բնակեցրած են սարժենիկներ՝ կալուածատէրի հաշվով։

ԽԱՐԲԻՆ, 14 սեպտ. 12-ին։ Սեպտ. 30 կովկացիներ գնդակահարեցին Խարբինից դուրս եկած գնացքը, Մանջուրիա կայարանից 6 վերստ հեռաւորութեան վրա։ Սպանվեց մեքենավարը, գնացքը կանգնեց, 5 հոգի բարձրացան պօստային վագոնի վրա, վիրաւորեցին ուղեկցողին, յափշտակեցին 3000 ռուբլի և անյայտացան։ Ճանապարհորդներից վիրաւորներ չըկան։ Եղելութեան տեղը ժամանեց մի վաշտ զօրք։

ԿՐՕՆՇՏԱՏ, 14 սեպտեմբերի։ Քաղաքում հանդիստ է։

ՄԱՆԳԷՅՄ, 14 սեպտեմբերի։ Սօցիալ-դէմօկրատական կենդրոնական կուսակցութիւնը և պրոֆէսիօնալ դաշնակցութիւնների մասնաժողովները ներկայացրել են սօցիալ-դէմօկրատական կուսակցութեան համագումարին մի ըէզօլիւցիա, որի մէջ առաջարկում են ամենավճռական կռիւ յայտարարել անիշխանական շարժումի դէմ, որը վարակում է կազմակերպութիւններին, և պահանջում են արձակել սօցիալ-դէմօկրատական կուսակցութիւնից այն անձանց, որոնք ընդունում են անիշխանականների հայեացքները։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թարգմանվում է և շուտով պատրաստ կը լինի

ԲՐԻՕԻ

«Порченые» (Les Avaries)

պիէսը

5—5 Սալիմեան

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմված 1880
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վերաբուժութեան, վենէրական (սիֆիլիս) միզասեռ. հ.։
Կ. Մ. ԶԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Մ. Գ. ԱԽԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վենէրական և վերաբուժու. իւն։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Կ. ԴԶԵԼԻՆՍԿԻ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի
Ա. Օ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇԶԵՐԲԻՆԱ—1—2 ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Գ. Ճ. Գուրգենօվ—1—2 ժ. կանանց հ. և մանկաբարձութեան։
Ա. Մ. ՓՈՂԻՆՕՎ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց և ծաղկանաց.։
Ռ. Գ. ԱԲԵԱՆՑ—7½—8½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
Վճարը 50 կ.։ չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (գօնսուլիում) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ՝ Բ. Նաւասարդեան

ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

մշտական ժամճակներով։

Ելիզավէտինսկայա փողոց, 101, տելէֆօն 1026

Հիւանդների ընդունելութիւն ամեն օր։

Մ. Գ. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆՑ 1—2 ժ.—միզասեռական, կանանց և սիֆիլիս։
Ի. Ե. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆՑ 11—12 ժ.—ղղային, ներքին և նեարդաբուժութիւն։
Գ. Ն. ԴԵՄԻԴՕՎ—11—12 կ. կանանց հ. և մանկաբարձութիւն։
Ի. Ե. ԱԽԵՏԻՄԵԱՆՑ 12—1 ժ. կանանց հ. և մանկաբարձութիւն։
Գ. Հ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ 12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հ
Մ. Գ. ԿԻՄՕՆՑ. 1—2 ժ. վերաբուժական հ.
Մ. Մ. ԵԼԶԻՆԱՆ 1—2 ժ. քթի, կոկորդի և ականջի։
Գ. Ա. ԲԷՅԷՐ—երեխայոց և ներքին հ.
Հիւանդանոցում բժշկում են հիպնօզով, կատարվում միկրոսկոպական, բակտերիօլոգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս և ծաղկահատութիւն և նանատների (кормилица) ընտրողութիւն։ Բժշկական խորհրդի համար վճարը 50 կոպ.։ Օպերացիայի և համախորհրդի վճարը ըստ համաձայնութեան։ Դիշերօթիկ հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է ընդհանուր սենեակներից և առանձին նօմէրներից։

(կ.տ.կ.) 91—100

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Մ. Պ. Զախարբէգեանց

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՋԱՂԱՑԻՆ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւնը { առաւ. 10—12 ժ. / երեկոյեան 6—7 ժ.

ՏԷԼԷՖՕՆ № 1087

Սօլօլակ, Լերմօնտովսկայա փող., 16.
(ա. օ.) 1—150

Մի հայ ընտանիքում ընդունվում են
ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ և ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆԵՐ
Լիակատար պանսիօնով
Պայմանները նպաստաւոր են. այնտեղ էլ ծախվում են կօլբասի մթերքներ, Гановская ул. № 12. 1—3

Մի հայ ընտանիքում ընդունում են
Գիշերօթիկ աշակերտներ
Ցանկացողները կարող են դիմել տիկին Ղազարեանին հետևեալ հասցէով՝ Казначейская № 7. դ. կռ. Тумановой, противъ Александровскаго сада։ Կարող են դիմել նաև Ներսիսեան դպրոցի ուսուցիչ Գր. Միրզոյեանին, կամ նոյն դպրոցի VII-րդ դասատան աշակերտ Տիգրան Բաղալեանցին։ Բնակարանը շատ մօտ է Ներսիսեան դպրոցին։
1—4

Կենսրօնական գրավաճառանոցումը,
Թիֆլիսում, վաճառվում են Գր. Վանցեանի հետևեալ աշխատութիւնները.
«Հայ հեղինակներ», բ. տպ. . գ. 1 բ. —
«Դպրոցական քերականութիւն» գ. — 25 կ.
«Պատմական քերականութիւն» գ. — 75 կ.
«Գրպանի ուղղագրութիւն» . գ. — 5 կ.
«Հայոց պատմութիւն», պատկերազարդ . . . . գ. — 40 կ.
Գումարով գնողներին սովորական զիջումն է տրվում։
Օտար տեղերից դիմել՝ Тифлисъ, Центральной книжной торговлѣ, արտասահմանից՝ Librairie centrale á Tiflis.
(ու.) 1—10

Յովհաննէս Դաւթեանի
հրատարակութեամբ
Լոյս ենն տեսել
№ 5. Մօպասան, «Մի կանք», թարգմ. Ս. Տ.-Անանեան . . . . 1 բ.
№ 6. Ա. Ագարոնյանց, «Кусочекъ хлѣба», «Петухъ» թարգմ. Վ. Բաբիեան . 10 կ.
№ 7. Անենսկայա, «Հանրապետութիւն» թարգմ. Ս. Տէր-Անանեան . 5 կ.
№ 8. Ա. Բէբէլ, «Բրիտանէութիւն և Սօցիալիզմը» թարգ. Ս. Տէր-Անանեան 10 կ.
№ 9. Բուսօվա, «Զուլցերիա» թարգմ. Ս. Տէր-Անանեանի
Շուտով լոյս կը տեսնեն՝
№ 10. «Կորչին Սօցիալ-Դեմօկրատները»։
Դիմել հրատարակչին՝ Армянскъ, «Тавр. губ.) Ивану Давидову և Կովկասի յայտնի գրավաճառներին։
4—6

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ս. Գ. Շերմազանեան
Ընդունում է հիւանդներին ամեն օր 9 ժ.—2 ժ. և երեկոյեան 4—7 ժամը։ Երևանեան հրապարակ, տ. Գուրգէնովի № 7. պատերազ հօտաբ Մղեբովի։
(Ե.Հ.Շ.) 53—100

ԲԺԻՇԿ.
Ա. Մխիթարեանց
Մասնագէտ սիֆիլիս, միզային, վենէրական և մորթու հիւանդութիւններին։ Ընդունում է առաւօտեան 12—2, երեկոյեան 6—8։ Սօլօլակ, անկիւն Բէէհրութեան և Պասկեվիչի փողոց, № 33/15։
(ա. օ.) 8—100

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Կ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ
Ընդունում է բերանի և ատամների հիւանդութիւն ունեցողներին. պատրաստում է արուեստական ատամներ, քիմք, քթի և անդամահատված ծնօտների պրոթեզներ։
Ընդունելութեան ժամերը 9—2 առաւօտեան և 4—6 երեկոյեան։
Հասցէն՝ Վանքի և Բարօնեան փողոցների անկիւն № 10։ (ա. օ.) 6—30

ԲԺԻՇԿ
Լեւոն Օհանջանեան
Մասնագէտ միզային, վենէրական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդութիւններին։ Ընդունում է առաւօտեան 9-ից մինչև 11 ժամը, երեկոյեան 6—9 ժամ.։ Կանանց և երեխաների համար 11—12 ժ.։ Հասցէն անկիւն Գօլովինսկի պրոսպեկտի և Կազանսկայա փողոցի, տուն Թամամշեանի։ Մուտքը Կազանսկի փողոցից № 2.
(ա. օ.) 232—300

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Մասնագէտ ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։ Ընդունելութիւնը ամեն օր 12—1 ժ. առա. և 5—6 երեկ.
Միխայլովսկի պր. տ. Ճավճանիձէի № 36
(Կ.Հ.ու.) 50—100

ԲԺԻՇ
Գ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, մասնաւորապէս կրծքի։
Ինսուլին և բուժումն X ճառագայթներով առաւօտեան ժամը 10—11 և երեկոյեան 5—7։
Քէնէվսկայա փող. տ. № 7 (Վէտցելի հիւրանոցի մօտ)։ 21—30

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ
ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելեմինսկայա փողոց № 8։ (Ե.Ռ.)102—100

ՀՐԱՒԷՐ
Հալաթարի ս. Մինաս եկեղեցու յարգելի ծխականները հրաւիրվում են ժողովի կիրակի՝ ամսիս 17-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, խորհրդակցելու դպրոցին վերաբերեալ մի քանի հարցերի մասին։
1—1 Հոգաբարձութիւն

ԱՄԵՆԱՀԱՍՏԱՏ ՄԻՋՈՑ
Սօլիտէրի դեմ
(տափակ ճիճու) որով յընթացս քսան և ութ տարվայ բժշկվել են աւելի քան տասը հազար մարդ. ցանկացողները պէտք է դիմեն պատրաստողին՝ հետևեալ հասցէով. Թիֆլիս, Գօնչարնայա փողոց № 33, Մ. Հախնազարեանցին։ Գինն է Թիֆլիսում 4 ռուբլի, Թիֆլիսից դուրս, ճանապարհածախսով, հինգ ռուբլի, որ ստանալուն պէս իսկոյն ուղարկվում է։
4—10

Ինտերիգենտ ընտանիքում պատրաստում են աշակերտներ միջնակարգ դպրոցների համար մինչև V դասարանը։ Ընդունվում են թէ գիշերօթիկ և թէ երեկոյեան։
Նոյն տեղում ուսանվում են և դաշնամուրի դասեր։ Հասցէն՝ Малая Ванкская ул. д. Апіянца, № 15, հարցնել 4—7 ժամը։
Ե. Հ. Շ. Կ. 3—5

Ա. ՓՈՐՍՈՒՂԵԱՆ
ԹՈՂՈՎԱԾՈՒ
Թուաբանական խնդիրների
II և III տարի
ԳԻՆԸ 20-ական ԿՈՊ.
Ծախվում է Կարսում և գաւառների բոլոր յայտնի գրախանութներում։
Դպրոցներին մեծ զիջումներ։
(ու. Կ. Ե.) 2—5

Բացված է բաժանորդագրութիւն
„ԶԱՅՆ“
շաբաթաթերթի, որը շուտով լոյս կը տեսնի։
Բաժանորդագինն է՝ Թիֆլիսում տարեկան 2 ր. 50 կ., դուրսը տարեկան 3 ր., արտասահման տարեկան 4 ր.։ Ամսական Թիֆլիսում 20 կ., դուրսը 30 կ., արտասահման 40 կ.։ Հատով Թիֆլիսում 5 կ., դուրսը 7 կօպէկ։
Դիմել՝ Тифлисъ, редакція «Дзайнъ» Малая Ванкская ул. № 4, կամ Tiflis Redakction du jourlal »Dzaine».
Խմբագիր՝ բժ. Տ. Իսահակեանց
Հրատարակիչ՝ Մ. Դօլուխանեանց
(Կ. Հ.) 3—3

Առանձին շքեղ, գունատիպ հրատարակութեամբ
Շուտով լոյս կը տեսնի
ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ
„ՁԻՐԱԿ“
Պատկերազարդ 1907 թ. Պատկերազարդ
ՊԱՏԻ ԵՒ ԾՈՑԻ
ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ
Հարստացրած ժամանակակից խիստ հետաքրքիր և կարևոր տեղեկութիւններով
Ցանկացողները թող այժմանից դիմեն, որ շուտով կարողանանք ուղարկել։
Դիմել՝ Александрополь, Карапету Апинянъ։
Ալէքսանդրօպոլում չը դիմել ուրիշ ոչ մի հասցէով։ (Հ. Շ.) 2—2

ՅՈՎՀԱՆՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԱՑ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸ
(Նորընտիր չորս հոգաբարձուները) յայտնում է ի գիտութիւն ծնողների, ուսուցչուհիների և ուսուցիչների, որ իրանք ոչ մի լիազօրութիւն չեն տուել պ. Լիոն Սարգսեանին դպրոցի վերաբերմամբ որևէ կարգադրութիւն անելու։ Սպասվում է անօրինութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսից, որին դիմված է հեռագրով։ 2—2

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Վ. Արծրունի
մեկնել է արտասահման 2—3

„ՓԵԹԱԿ“
կար եւ ձեւի
ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ և ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑ
ՕՐ. Մ. ԲԱԼԱՆԹԱՐԵԱՆԻ
աշակերտուհիների ընդունելութիւնը շարունակվում է, ընդունում են կուրսով և ամսավճարով. մանրամասն ծրագիր կարելի է ստանալ դպրոցում առ. ժ. 9-ից մինչև 4-ը։ Архивный пер. д. № 5. 2—3

ՀՐԱՒԷՐ
Հոգևոր իշխանութեան հրամանի համաձայն Շամքորեցոց սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցու երկսեռ ծխականներն երկրորդ անգամ ևս հրաւիրվում են ամսիս 17-ին, կիրակի, առաւօտեան ժամի 11-ին, նոր երեցփոխանի ընտրութեանը մասնակցելու։ Այս անգամ առանձին հրաւիրագիրներ չէ ուղարկվում ծխականներին։
Համազասպ ա.-ք, Տէր-Յովհաննիսեան
2—2

ՀՐԱՒԷՐ
Նորին Վեհափառութեան կարգադրութեան համաձայն Կուկիայի Նորաշէն Ս. Աստուածածին եկեղեցու ծխականները, երկու սեռից ևս, 2-րդ անգամ հրաւիրվում են սեպտեմբերի 17-ին ցերեկվայ ժամը 12-ին, որոշելու յիշեալ եկեղեցու դաւթում գտնված ծխական դպրոցի խնամակալ Ն. Գրիգորեանի իրաւասութեան սահմանները։ Ներկայ ժողովը սեպտեմբերի 3-ին կայացած ժողովի շարունակութիւնն է։
Աւագ-երէց Ալէքսանդր քահանայ
Տէր-Յովհաննիսեանց
(ու. շ. կ.) 2—3

Թիֆլիսի Երաժշտ. Գործիչների Ընկերութիւնը շաղկապվել է «Տարազի» գեղարուեստական-գրական Սալօնի հետ և մասնակցում է՝ նրա մէջ ամփոփելով թէ իր բիւրօն, ժողովատեղին և թէ ընթերցարանը։
Երաժշտ. Գործիչ. Ընկ. սկսելով իր գործունէութիւնը, յեսուն տարի է հանդիսաւոր բացումը մինչև ամսոյս վերջը։
Բացված է արդէն և «Տարազի» գեղարուեստ, Գրական Սալօնը, բիւրօն և ընթերցարանը։ Սալօնին կից կան դասընթացներ՝ 1) երաժշտութիւն (երգ. դաշնակ. ջութակ), 2) նկարչութիւն, 3) անդրիագործութիւն, 4) ուսուցումն տեղական և եւրոպական (անգլիերէն, գերմաներէն, իտալերէն և ֆրանսերէն) լեզուների։
Մասնաւոր բիւրօն ընդունում է թղթակցութիւնների մատակարարումը թէ տեղական. գաւառական, մայրաքաղաքների և արտասահմանեան լրագրների և թէ նրանցից քաղուածքներ։
Շարունակվում է բանակցութիւնը լրագրողների, գեղագէտների և գրագէտների հետ։

Թիֆլիսի Քաղաքային Վարչութիւնը
յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ Թիֆլիսի ներքոյ յիշված ուսումնարաններում սեպտեմբերի 1-ից բացվել են Եա. Մ. Աբիսօլոմովի հաշվով պահվող թոշակաւորների տեղեր չքաւոր ազգաբնակութեան (Թիֆլիսցիների) համար.
արական գիմնազիային կից մէկ ստիպենդիա հայի համար.
II » » » » ռուսի համար.
» » » » և ուրիշ ստիպեն. հայի համար.
I իգական գիմնազիային կից մէկ ստիպենդիա հայուհու համար.
II իգական գիմնազիային կից մէկ ստիպենդիա նոյնպէս հայուհու համար։
Յիշեալ ստիպենդիանները ձեռք բերելու համար անհրաժեշտ է խնդիրք ներկայացնել Քաղաքային Վարչութեան եւմուտի գիւանատան ներփակելով ծննդական վկայականի պատճէնը և ուսումնարանի վկայականը, ներկայ սեպտեմբերի 20-ից ոչ ուշ։
(ու. շ.) 2—2

Ախալցխայի հայոց երկսեռ դպրոցների համար հարկաւոր են ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ։ Ցանկացողները կարող են դիմել՝ Թիֆլիս, Гановская ул., № 7, училище и пансіонъ Меликъ-Джанова.
ա. օ. 5—5

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
(Ամառային գնացքների երթևեկութիւնը)
(Ժամերը հաշված են Պետերբուրգի ժամանակով, իսկ փակագծերի մէջինը Թիֆլիսի ժամանակով)։

	Գօստային	Մարդատար.	Արագ.	Ապրա
Բաղուից դուրս գալը.	4 ժ. 53 ր. ցեր.	11 ժ. 03 ր. ցեր.	12 ժ. 20 ր. գիշ.	4 ժ. 03 ր.
Թիֆլիս հասնելը.	11 » 26 » »	5 ժ. 25 ր. առ.	1 ժ. 30 ր. գիշ.	9 ժ. 37 ր.
Թիֆլիսից դուրս գնալը	12 » 26 » »	6 ժ. 01 ր. առ.	—	—
Թիֆլիսի ժամանակով)	1 » 24 » »	6 ժ. 59 ր. առ.	—	—
Բաթում հասնելը	1 » 38 ր. գիշ.	7 ժ. 07 ր. եր.	—	—
Բաթումից դուրս գալը	5 » 22 » »	5 ժ. 24 ր. ցեր.	—	—
Թիֆլիս հասնելը	6 » 11 ր. եր.	6 ժ. 39 ր. առ.	—	—
Թիֆլիսից դուրս գալը	6 » 58 » »	7 ժ. 37 ր. առ.	5 ժ. 35 ր. ցեր.	10 ժ.
(Թիֆլիսի ժամանակով)	7 » 56 » »	8 ժ. 35 ր. առ.	6 ժ. 33 ր. ցեր.	11 ժ.
Բաղու հասնելը	1 » 20 ր. ցեր.	12 ժ. 42 ր. գիշ.	6 ժ. 19 ր. առ.	3 ժ.
Երևանից դուրս գալը	12 » 02 » »	—	—	11 ժ.
Կարսից » »	3 » 57 » »	—	—	3 ժ.
Ալէքսանդրօպոլից դուրս գալը. . .	7 » 38 ր. եր.	—	—	7 ժ.
Թիֆլիս հասնելը	5 » 06 » առ.	—	—	4 ժ.
Թիֆլիսից դուրս գալը	11 » 12 » գիշ.	—	—	3 ժ.
(Թիֆլիսի ժամանակով)	12 » 10 » »	—	—	4 ժ.
Ալէքսանդրօպոլից դուրս գալը. . .	10 » 30 » առ.	—	—	2 ժ.
Երևան հասնելը	1 » 55 » ցեր.	—	—	6 ժ.
Կարս հասնելը.	4 » 23 » »	—	—	8 ժ.

ՑԻՆԱՆՄՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
Երկու սեռի անձանց համար
(Баку, уѳолъ Красноводск. и Меркурьевск. д. Набатовыхъ)
Կուրսերի նպատակն է տալ ուսնկդիրներին մասնագիտական եւ առեւտրական կրթութիւն եւ պատրաստել հմուտ հաշուապահներ։ Ուսուցողներ ստացում են տեսնուած։
Կուրսերում ուսանվում են՝ 1) Առևտրական թուաբանութիւն և թուաբանութիւն համրիչի վրա. 2) Հաշուապահութիւն արդիւնաբերական, գործարանական, առևտրական և բանկային. 3) Առևտրական թղթակցութիւն. 4) Առևտրական տնտեսագիտութիւն. 5) Առևտրական և մուրակային օրէնքներ. 6) Գեղագրութիւն և արագագրութիւն (ուղղագիր ձեռագրի). 7) Ուսուցումն գրող մեքենայի վրա։
Ուսումն սկսվելու է սեպտեմբերի 20-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից՝ ամենայնօր կուրսերում առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12-ը և երեկոյեան 4-ից մինչև 7 ժամը։
Կուրսերի կանոնագրութիւնը (уставъ) և մանրամասն ծրագիրը (программа) տրվում և ուղարկվում են ձրիաբար։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են Баку, учредителю коммерческихъ курсовъ А. И. Теръ-Каспарову.
(Ե. Հ.) 19—30

Նիկողայոս Տէր-Ղեւոնդեանի
ատիաստութիւնները եւ հրատարակութիւնները
նոր տպագրութեամբ.
«Կէնէչէլիա»՝ բանաւոր և գրաւոր հաշուելու խնդիրներ, երկրորդ գիրք, երրորդ տարվայ ուսուցման նիւթը, տպագրված խոշոր տառերով, ընտիր թղթի վրա, գինը . . . . 50 կ.
«Կէնէչէլիա»՝ բանաւոր և գրաւոր հաշուելու խնդիրներ, առաջին և երկրորդ տարվայ ուսման նիւթը, գինը . 35 կ.
«Մայրենի լեզու», չորրորդ տարի, նոր տպագրութիւն, լրացված քերականական և ուղղագրական վարժութիւններով և բառամթերք նոր յօդուածներով ճոխացրած, 12 տպ. գինը . . 55 կ.
«Մայրենի լեզու», երրորդ տարի, 15 տպ. գինը . . . . 50 կ.
«Մայրենի լեզու», երկրորդ տարի, 21 տպ. գինը . . . . 40 կ
«Մայրենի լեզու», առաջին տարի, 32 տպ. գինը . . . . 25 կ.
Պահեստը Կենտրօնական գրավաճառանոցում։
Նիկողայոս Տէր-Ղեւոնդեանի ժամանակաւոր հասցէն՝ Тифлисъ, Гостинница «Викторія». Николаю Теръ-Гевондяну.
(օր ու մէջ) 5—5

Լոյս տեսաւ առաջին տպագրութեամբ
ՂԱԶԱՐՈՍ ԱՂԱՅԵԱՆՑԻ
Ռուսաց մայրենի լեզուի
Չորրորդ գիրքը
Գինն է 90 կոպէկ։
Գլխաւոր պահեստը՝ «Դուստեներեարգ» գրախանութում, ուր վաճառվում են և առաջին, երկրորդ և երրորդ գրքերը։ Հարիւրից ոչ պակաս գնողներին 25% զեղչ է լինում։ Ցօրինողի հասցէն՝ Лермонтовская № 4.
6.—10

Քաղաքից մեկնելու պատճառով վաճառվում են էժան գներով մեացած։
ՄԵՂՐԱՃԱՆՃԵՐ
Ելիզավէտինսկայա փողոց, № 130, Վ.Ա. Սարօ.

„Գուստեներեարգ“
գրախանութում վաճառվում է
«Նախագիծ ծրագրի հայոց եկեղեցական ... բական դպրոցների»,
որ կենտրօնական ժողովի կողմից արած նշան փոփոխութիւններով հաստատվա... Վեհափառ Կաթողիկոսի կողմից։
Գինն է 30 կոպ.
Դիմել՝ Тифлисъ, Книжный магазинъ ... тенбергъ». 3—

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ, ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՕՆ
Ս. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ
(Баку—Молоканскій садъ, домъ Кащеева)
Մանկական պարտէզ ընդունվ. երեխ. 5—...
Ուսումնարան » » 7—...
Երեխաները պատրաստվում են բարձրագոյն դպրոցների համար։ 5—...

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
Ղեւոնեան հայոց հոգևոր դպրոցի հոգաբարձական խորհրդարանը հոկտեմբեր ամսի մէջ 1906 ամի երեկոյեան 8 ժամին, լինելիք ճուռդ (առանց կրկնաձուրդի) կապալողների մասնակցութիւնը հայոց եկեղեցական ժողովրդականաց համար։
Պայմանագիրը կարելի է կարդալ բարձական դիւանատան մէջ ամեն օր կիրակիից և տօներից, առաւօտեան 10-ից մինչև 12 ժամը։
15, 19, 23, 27

Մի ինտելիգենտ ընտանիքում
ընդունվում են
ՆԱԽԼԻԲՆԻԿՆԵՐ
ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆԵՐ
մատչելի գներով
Ըստ ցանկութեան կարելի է բնակարան ... Հարցնել «Մշակ»-ի խմբագրատանը՝ ... դին, կամ Բէբութեան փող. տուն ... բոլի № 49, տիկ. Մ. Ռ.-ին։

Առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրութեան տնօրինութեան ներքոյ գտնվ...
Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐ
(Թիֆլիս, Մէքայեան պրոսպ., տուն № 24/4.)
Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն։ Դասընթացները տրվում են ատեստատներ։ Առարկաներն են. 1) առևտրական աշխատութիւն (քաղաքական տնտեսութիւն). 2) հաշուապահութիւն (պարզ, իտալական, բանկային և գործարանային). 3) առևտրական թուաբանութիւն. 4) կանոնագրութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրակի կանոնագրութիւն). 5) առևտրական թղթակցութիւն. 6) թուաբանութիւն համրիչի վրա. 7) վարելագրութիւն, արագագրութիւն մեքենայի ձեռքի ուղղել։ Առարկաները ուսուցանվում են Վիեննայի առևտրական ակադեմիայի ծրագրով։ Ամբողջ տարվայ վճարն է 60 ր.։ Կուրսերին կից բացվ...
ԿՈՒՐՍԵՐ ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ
(Գերմաներէն, Ֆրանսերէն եւ Անգլիերէն)
Ուսումը սկսվելու է ս